

و غیر جنگ هم هست و کار نما یا رض کردن یا نیز گویند و بمعنی فتح و فیر و زنی و چاکدستی و نزه بازی دادن هم هست
ی سست بری ها آن و دست بر دهان کردن کتابه از چیزی خوردن باشد **ی سست بری ها بر کین** کتابه
از پشیمانی و امنوس و تاسف خوردن باشد **ی سست بری ها** کتابه از تاسف و تحیر و حیرانی باشد **ی سست بری ها**
دستینه باشد از طلا و نقره و مانند آن که زنان بر دست کتدی **ی سست بری ها** کوزن بمعنی دست بر آوردن
باشد و بمعنی دست بریدن هم گفته اند و کتابه از دست زدن هم هست **ی سست پس** بفتح بای ماری و سکون پس
بلفظ بمعنی آخر کار باشد و محصلی را نیز گفته اند که قمار بازان در آخر بازی بیکدیگر دهند و مسندی را نیز گویند که
در مرتبه و رتبه از مسند ها دیگر کمتر باشد **ی سست لبتن** کتابه از مجمل و خیس باشد و نماز گذارنده
را نیز گویند **ی سست لبتن** بمعنی دست پس است که در آخر قمار و غیره باشد **ی سست لبتن** زری
کتابه از معشوق و یار فوهم رسانیدن و مراد و مطلب نوی اختیار کردن باشد **ی سست بکس** و عشق
بدن و **ی سست لبتن** اشاره بکسی است که زرد مالی را بهتر از عشق و محبت داند باشد **ی سست لبتن** عمل
مروارید و امثال آنرا گویند که زنان بر رشتند کشند و بر دست بندند و علقه زدن مردمان و جانوران باشد **ی سست**
یا نشند و بمعنی دست بیکدیگر گرفتن در رسیدن هم هست **ی سست پیش** کتابه از منع کردن و دست
بد عابر داشتن و دست بستن پیش کسی باشد و کتابه از کدیر و کدانی کردن هم هست **ی سست پیمان** اسبابی را
گویند که داماد بچانه عروس میفرستند و مهر بر اینز گویند که بوقت عقد کردن قرار دهند و از مهر موجد خوانند و **ی سست**
آن دست پیمانست **ی سست تی بر** کتابه از آن است که هر چه ترا نصیب و میسر شده مرا هم نصیب شود
ی سست خطر آن دست نزد و شطرنج باشد که در آن شرط و کرد بسیار کرده باشند و مسند بر اینز گویند که در
رفعی یا مدلی و مضرین باشد **ی سستی** آن بر وزن هفت خوان بمعنی سفره و دستار خوان و پیش انداز باشد
ی سست خوش بفتح خای شحد و سکون و او معدوله و شین قرشت بمعنی مخزه کی باشد و دستمال را نیز گویند
و کتابه از عاجز و زبون و زیر دست باشد و چیز بر اینز گویند که حصول آن سهل و آسان بود **ی سست خون** بکسر
ثالث بر وزن سرنگون بازی آخرین نزد است که کسی هر چیز را باخته باشد و دیگر چیزی نداشته که بر سر خود
یا یکی از اعضا خود بستد باشد و هر یک ششدر کرده و او را بر هفت کشیده باشد و مسند حکومتی را نیز گویند
که بر سر آن قتل و کشتن واقع شود و بسکورتا که بر وزن لعل کون هم هست **ی سست ی آن** کتابه از حاصل
شدن و بفعل آمدن و پخت کردن و آرام گردیدن و مضبوط گشتن باشد **ی سست ی آن** کتابه از داشتن
کتابه از فارغ بودن از کارهاست **ی سست ی آن** کتابه از باز داشتن و منع کردن بود از
کاری **ی سست ی آن** کتابه از جوان مرد کردنست بمعنی بخشش و حمایت نمودن **ی سست**
ی سست او کتابه از تسلط و غلبه و زیادتی باشد **ی سست او** بر وزن گفتاره کوچکی را گویند که بیکدیگر
کار فرمایند و بعضی داس کوچک دنداندار هم آمده است **ی سست او** معروفست و کتابه از وزیر **ی سست**
هم هست **ی سست او** بفتح رایج و سکون سبز بلفظ کتابه از قلند و توانگری و جیت و سامان
باشد **ی سست او** بفتح رایج و سکون نون و هم پیش و معرفت و کسب و کار و صنعت باشد و کاری را نیز

نیز گفته اند که با دست کنند و مزد دست را نیز گویند **سِتک** بر وزن **مخمره** بمعنی دست باشد که را **سِرکوک**
 دنداندار است و اصل آن دست آره بوده است **سِتک** زن بازی هوز بر وزن **گفتش کن** کنایه از مردم نام
 و پنهان باشد و صاحب طرب و سرود گوی و خوش حال را نیز گویند و کسی را نیز گفته اند که دست بر چیزی زند و
 متوسل بکسی شود **سِتک سِتک** با سیر **پنقطه** بر وزن **هفت رنگ** بمعنی دست است **سِتک** که فلاخر باشد
سِتک سِتک بر وزن **هفت روزه** دختر می یابی باشد که او را خواستگاری نموده باشند اما هنوز نکاح
 نکرده باشند **سِتک سِتک** کنایه از ترک دادن و نا امید شدن باشد **سِتک سِتک**
 معروفست و کسی را نیز گویند که سبب تحصیل معاش از مایه هنر و کمال و علم و فضل و قدرت و شجاعت و امانت
 اینها داشته باشد و کسب و کار و صنعت و پیشه هم نداند **سِتک صلیب** کنایه از دست بستن
 پیش مخلوق باشد **سِتک فال** با فال بر وزن **رخت مال** آغاز و ابتدای سودا یعنی سودای اولی باشد که
 اصناف و اهل حرفت کتدی **سِتک کاتر** با کاف بر وزن **دستیار همکار** و بدست کارنده را گویند و بمعنی
 ساخته و پرداخته باشد مطلقا و اصناف **سِتک** که کتدی و گویند دستکار فلان یعنی ساخته و پرداخته فلان و
 نشان و فرمان و نقش و کارنامه را نیز گویند که بر دیوارها میبایستد و بر سنگها نقش کنند **سِتک** اعلان و تماشای
 مردم و بمعنی **سِتک و جلال** و جلدهم آمده است **سِتک گاه** بر وزن **تختگاه** بمعنی قدرت و جمعیت و سامان
 و دست رس و مال و علم و فضل و دانشمندی باشد **سِتک گاه** و **جوی** کنایه از قوای عشره بشری است
 که سامعه و باصره و لامسه و ذائقه و شامه و داهمه و خیال و منصرفه و حافظه و حس مشترک باشد **سِتک گز**
بضم کاف فارسی و زای نقطه دار بالف کشیده و برای **پنقطه زده** کنایه از مددکار و مدد و معاون باشد **سِتک**
ترک بر وزن **چشمک زن مطرب** و سازنده و **دزد** و **زغ** گوی و خواننده باشد و نام و پنهان را نیز گویند **سِتک گز**
بضم کاف فارسی بمعنی **صدر مجلس** و **مسند** طلبیدنست چه دست بمعنی **صدر مجلس** و **مسند** باشد و **بفتح کاف** فارسی
 بمعنی **دریغ** را **سِتک** **گز** **بضم کاف** فارسی و زای نقطه دار **بختانی** رسیده و بنون زده است **سِتک**
 را گویند که اسب کتل است و هر چیز که از انتخاب کرده باشند و کنایه از شخصی است که پیوسته خواهد در **مسند**
صدر مجلس بنشیند **سِتک گش** بفتح کاف و سکون شین فرشت فایده ناپسند را گویند و آن شخصی باشد که
 دست گوران را گرفته هر جانب ببرد و سایل و کد را نیز گویند و بمعنی **اسیر** و گرفتار و زبون و زیر دست هم گفته اند
 و بمعنی **مضطرب** باشد و آنچه در دست گرفته بکشند همچو کباده و کان زیر چاق و امثال آن بمعنی **مزدور** و
 هم هست و شخصی که چرخ و شاهین نگاه میدارد و بشکار کردن میرساند و بچرخ **سِتک** شکاری که مادر و پدر او را ده
 حضور اینکس جفت کرده باشد و **سِتک** اسب این چندی را نیز گویند **سِتک گش** بمعنی **سِتک** معروفست و کنایه
 از جوانمردی و همت و بخشش باشد **سِتک گش** بمعنی دست مالیدن و لامسه کردن باشد که پیر و کدانی را نیز گویند
سِتک گشیدن بمعنی دست مالیدن و لامسه کردن باشد و کنایه از دست درازی نمودن هم هست و کنایه از
 دست باز داشتن و منع کردن و مانع شدن از کاری بودی **سِتک گش** کنایه از کدیده و کدانی کردن باشد
سِتک گش بفتح کاف و لام چیزی باشد از چرم یا فلز یا آهن یا نایب که دستها است با ابدان بندند و بمعنی **سِتک**

و نظیر هم آمده است ی سست گندن کنایه از افسوس و پشیمانی خوردن باشد ی سستگم بفتح کاف نازی
مخفف دستگاه است که دست رس و سامان و علم باشد ی سستگم بر وزن سرد سیر بمعنی مدد کار باشد
و اسیر کرده شده را نیز گویند و بمعنی فاعل و مفعول و امر هم آمده است ی سستلاف بفتح اول و لام بر وزن
شعر نافع سودای اولی که اسنادان حرفت و اصناف کنند و از امتیاز و مبارک دانندی سستمال معروف
یعنی هر چه بدست بمالند و پارچه مند بل و مند بل را نیز گویند و کنایه از گرفتار و اسیر و زبون باشد
ی سست مری بفتح هم و سکون را و دال ببنقطه بمعنی یار و مدد کار باشد ی سست مری بی بر وزن زنگ
زردی یاری و مدد کاری و شفاعت و امانت را گویند و بکسر ثالت کنایه از قوت و قدرت باشد ی سست
مزی بضم هم و سکون زای نقطه دار و دال ببنقطه اجرت و مزد کسی که کاری کرده باشد و مکانات بنکی
و بدی را نیز گویند ی سست مؤخر بر وزن هفت روزه بمعنی تخم و ارمان و دست آور باشد ی سست
موسی کنایه از آفتاب عالینابست ی سستبوی کلولد باشد که آنرا از اقسام عطویات سازند و پیوسته
در دست گیرند و بوی کنند و آنچه از خلط و خوشبوی که آنرا بدست توان گرفت و بجز بی شمامه گویند و هر میوه که
بجهت بوئیدن بردست گیرند عموماً و نباتی باشد کرد و کوچک و الوان شبیه بجزیره خصوصاً ی سستبوی بفتح
تحتانی بمعنی دستبوی است که شمامه عطویات و هر میوه که توان بوئید و بوئیدن مخصوص باشد ی سست
لشاق کنایه از کسی باشد که شخصی او را بکاری نصب کرده باشد و بمعنی مطیع و فرمان بردار هم هست
ی سست نماز و ضو را گویند که شستن رو و دستها و مسح کردن سر و پاها باشد ی سست نموی کن کنایه
از اظهار قوت و قدرت کردن باشد و صدر و مسند و مجلس نمودن را نیز گویند ی سستوائتر بر وزن دستیار
عصا پیران را گویند و بمعنی همدست و دستیار هم آمده است و دست بر بنج را نیز گفته اند که دستینه زمان او
چوب دستی سطر که شبانان بدست گیرند و هر چیز پاره که بمقدار دستی باشد ی سستوائتر بر وزن لعل پاره
بمعنی دست مانند باشد چه دوازه بمعنی مانند است و هر چیز که بمقدار دستی باشد ی سستوائتر بر وزن
سردخانه صدر مجلس و مسند باشد و دستینه زنان و ساعد بند آهنین مردان را نیز گفته اند که در روز جنگ
در دست کنند و از ابروی ققاز با قاف و زای نقطه دار بر وزن حفاظ خوانند و ترکی فولجاق گویند ی سست
و پانزگی کن کنایه از طلب کردن بجد و جهد تمام باشد و کنایه از جان کندم هم هست ی سستوائتر بفتح اول
بر وزن مسنور و زبر و منشی باشد و رخصت و اجازت را نیز گویند و صاحب دست و مسند هم هست و آنکه
در مشیت مهمات با و اعتماد کنند و وفا بعهده باشد و چوب کنده دمازی را نیز گویند که بعضی بر بالای
کشتی اندازند و میزان کشتی را بدان نگاه دارند و چوبی که در پس در اندازند تا در کثوره نرسد و در طرز و روش
و قاعده و قانون را نیز گفته اند و پیشوای امتان زردشت را هم میگویند همچو هر بد و مؤید که دانستند و خادم
بزرگ آنشکده است و بضم اول در عربی بمعنی وزیر و کسی که بر قول او اعتماد کنند و کنایه که در روایح حاج چیزها
نوشته شده باشد و بعضی گویند دستور بضم اول معرب است و این لفظ عربی نیست ی سست و کمر چکن با هم
بر وزن قصد کردن بمعنی دست بر بنج است که دستینه طلا و نقره و امثال آن باشد ی سست و کمر چکن بر وزن

بروزن و معنی دست برنجن است که دستینه طلا و نقره زنان باشد **سُتور** بر وزن نفوری خصصت
 و اجازت باشد و بمعنی سرچکاری هم آمده است و آن چیزی باشد که بر سر چیزی ستانند چنانکه شخصی بگن انگور
 خرید سببی بر سر آن میگیرد **سُتوق** هم بر وزن مخدوم بمعنی تنگن است که آن ثبات معانی در تصرفات
 باشد **سُتد** بفتح اول بر وزن جسد بار و مدکار و جماعت مردم را گویند و قبضند کار و دشمنی و تیش و
 اژه و امثال آن را آنچه بر کاسته عود و طنبور وصل کنند و دستند که از کل و دیابین و سبزه و علف و چاروبه
 گیاهها و چکری بندند و دستند کاغذ را نیز گویند و بمعنی کستاخ و پی ادب و مردم را کستاخ گردانند باشد
 و بضم اول سنک را گویند و عبری بجز خوانند **سُتد** **جِلت** بکسر چیم فارسی و لام و سکون کاف بمعنی **سُتد**
 باشد و آن دو پارچه چوپای است که اطفال بدان بازی کنند بگی دراز بقدر سوجب و در چکری کوتاه بمقدار
 یک قبضه و هر دو سر چوب کوچک تیز میباشد و عبری چوب بزرگ را مقلات و کوچک را قل خوانند **سُتی**
 بر وزن مستی ظرفی که آنرا بدست برداشت و معرب آن دستیج است و بمعنی یاری و مدد کاری هم باشد و بمعنی
 طلب هم هست یعنی دستی بدی **سُتی** بر وزن مختیار بمعنی مدد و معاون و مدد کننده و یاری کننده و شاگرد
 و زیر دست باشد **سُت** **یافتن** کتابی از ظفر یافتن و مستولی کردن و برادر رسیدن و عادت شدن
 باشد **سُتین** بر وزن چرمینه حلقه طلا و نقره و امثال آن باشد که زنان بر دست کنند و دستند کار و
 شمشیر و طنبور و عود و دیاب و مانند آنرا گویند و مکتوبی که بدست خود بنویسند و توفیع و فرمان پادشاه را نیز
 گویند و آنچه در آخر کتاب الحاق کنند همچون نام خود و تاریخ انعام و غیره **سُت** بفتح اول و سکون ثانی و کاف شته
 در بنام آید را گویند که بر سوزن میکشند و باین معنی باشند نقطه دار هم آمده است **سُت** بر وزن سخره
 مطلق شهر را گویند عموماً همچو مصر و مدینه و نام شهری بوده در عراق **سُت** بر وزن کفر غله باشد
 باشد و از عبری دُر جمع خوانند و باین معنی باشند نقطه دار هم آمده است **سُت** بر وزن کمر نوعی از غله باشد
سُت بفتح اول و واو پر وزن پرورده چوپای باشد که بدان کلوز خیر را بچن کنند **سُت** بضم اول
 بر وزن سلوک هیزم باریک را گویند و بفتح اول هم آمده است **سُت** بفتح اول و ثانی تکرار باشد و از پیشی
 بر وزن کاد در نورد بماند چون جولا هه جامه باشد از آن پر و نورد بفتح نون و واو و سکون را و ال بفتح چوپای
 را گویند که جامه باشد را بر آن بچند و کلوز دینگار را نیز گفتند و بضم اول کلوز سنک را **سُت** بر وزن
 دین بمعنی هم باشد که عبری دن گویند **سُت** بر وزن دینه بمعنی دین است که هم باشد اعر از هم سر کرده
سُت همی **سُت** بفتح اول و ثانی **سُت** بفتح اول و ثانی تکرار باشد و از پیشی
سُت بفتح اول و سکون ثانی خود آرائی و خود را ساختن و آراستن و صورت خوش و شبه و نظیر و مانند باشد
سُت بضم اول بر وزن مقبل که همها را گویند که در میان کوشش و پوست آدمی و حیوانات در چکر میباشد
 و عبری غلذ خوانند **سُت** بضم اول و سکون ثانی و بای فارسی بختانی کشیده و بلام زده بمعنی **سُت**
 که غلذ باشد و آن گرهیست در میان کوشش و پوست و معنی ترکیبی آن دشت پیل است بمعنی **سُت**
 بمعنی بد و دشت و پیل بمعنی گره باشد و جهت تخفیف تارا انداخته اند و شبیل شده است همچو دشمن که آن دشت

بوده یعنی بد و زشت دل چه من بمعنی دل هم آمده است و دشنام که بمعنی دشنام بوده و دشوار که دشوار
 و دشوار که دشوار و مانند آن کی شت بفتح اول بروزن طشت محرابیابان باشد و نام ولایتی است در
 خراسان مشهور بدشت بیاض و صحراییست در ترکستان و آن بدشت قباقر است و نام شهری هم هست
 در آذربایجان و قریب است در صفاهان و موضعی است در فارس مشهور بدشت ارزن و عرب آن دست با
 بسین بنقطه و بضم اول بمعنی بد و زشت بود کی شتان بفتح اول و سکون ثانی و فوقانی بالف کشیده و بون
 زده عاوض را میگویند یعنی زنی که خون حیضش آید کی شتی بضم اول بروزن نشی زلورا گویند و آن گرمی
 باشد سیاه رنگ چون بر عضوی از اعضا آید بچسبند خون از آن بکدی شتیای بضم اول بروزن
 سرخ باد بمعنی بد یاد نمودن و غیبت کردن باشد کی شخول تر باغای نخد و او معدول بروزن و معنی شخ
 که مشکل باشد کی شستنی بکسر اول و ثانی و سکون سین بنقطه و فتح فوقانی بمعنی محوسر باشد و شتا
 بمعنی محوسات کی شت بفتح اول بروزن رشک شت تا بیده را گویند که بر سوزن کشند و در لیمای خام
 راهم گفته اند و بضم اول و کسر اول هم درست است و با کاف فارسی نیز آمده است کی شکی بروزن خشکی
 در همان خای که زمان رسند و بردول مانند بیض پیچیده شود و آن بیض مانند رادشکی و فرمول خوانند
 کی شمش با هم بروزن گفته غله باشد شبیه بماش و بجز در جمع خوانند کی شمش بروزن چشم نام یکی
 از مبارزان ایرانست کی شمش بروزن تقصیر بمعنی نقیض و ضد باشد باشند و عناصر را بعد راهم گفته اند
 که خاک و آب و هوا و آتش باشد چه اینها نقیضانند کی شش بفتح اول و سکون ثانی و نون بمعنی دستلاف است
 که سودا اول اصناف باشد کی شت بروزن پلنگ نام شهری باشد از ملک خنای و غلاف خوشه خراب و
 شافیکه خوشه بر آنت و بندیکه پیش آب بندند کی شکی بفتح اول و ثانی بروزن پلنگی دینا و روزگار
 عالم سفلی را گویند کی شت بفتح اول بروزن نشند نوعی از خنجر است که بیشتر مردم لا رسیدارند کی شند
 صبح کنایه از روشنی صبح است و انرا عموماً صبح هم میگویند کی شولر با و بروزن هشیار بمعنی دشوار است
 که نقیض آسان باشد کی شولر کی بفتح کاف فارسی و سکون رای قرشت بروزن هشیار بمعنی کوه و کوهستان
 باشد کی شیشک بفتح شین دوم بروزن لطیفک شب را گویند و بر پی لیل خوانند بیاز بیازی هم
 کی ریال بنقطه باغبان نقطه کی شتمل بر چهارم لغت و کنایت کی غغ بفتح اول
 و سکون ثانی زمین بیعلف یعنی زبونی که هرگز گیاه در آن نرسند باشد و سر به پوی نیز گویند که از کپلی هم چون حال
 بود و چهار ضرب زده را نیز گفته اند و آن شخصی باشد که دلش وسیل و ابرود مژه را پاک تراشد و مخفف داغ هم هست
 کی غا بروزن هوامردم ناراست و دخل و عیب دار و حر ازاده را گویند و سیم ناسره و زرد قلب و کلامی و دردی همچون
 و خس و خاشاک را نیز گفته اند کی غل بضم اول بروزن جعد بمعنی عروس باشد که زن داماد است کی غل تر
 بفتح اول بروزن انسا مخفف و اغدا راست و بنده عیب ناک را نیز گویند و بضم اول بزرگی بر نداشت که از ایام رخ
 و شاهین و باز شکار کنند کی غل غر بفتح اول و غین بروزن لخته بمعنی ترس و بیم و تشویش خاطر و میل نمودن
 بجز باشد و بکسر اول ثالث جنبانیدن انگشتان است در زهر بغیل و پهلوی کسی تا بچند آمده و گفت باخار با

نیز گویند **غَدُوقِ** یعنی اول بروزن پر کونام مادر زرد دشت است و او از نسل فریدون بوده **غَدُوقِ** و
 یعنی اول دفع آخر که پای حلی باشد یعنی دغدوست که نام مادر زرد دشت است **غَدُوقِ** بر وزن افزکی را
 کسی را گویند که سرش کچل و پهن باشد **غَلِ** بر وزن اجل مکر و حیل و ناراست و عیب و فساد باشد و
 کسی که دغلی و ناراستی کند و سیم ناسره و زرد قلب را نیز گویند و خس و خاشاک که در حمامها سوزند و دردی
 ولای هر چن باشد اعم از شراب و آب **غَلِ** **خَاكِدَانِ** کنایه از قالب آدمی و دنیا و عالم سفلی باشد
غَلِ **یَمْرُئِی** بفتح دال ایجد و رای بدینقطه تختانی زده کنایه از عیب جوی و عیب کوی و منافق باشد
غَلِی بر وزن علی یعنی حرام زاده کی و عیاری و مکاری و ناراستی کردن باشد **غُولِ** بفتح اول بر وزن
 قبول مخفف و اغول است که حرام زاده و عیار باشد **غُولِی** بفتح اول و ناک و سکون ثانی و تختانی نام شی
 و صحرا نیست که برادران پیران و لبه در اندشت کشته شدند و گویند روزی رستم و طوس در شکار گاه انجامادخت
 یافتند و پیش کاوس بردند و چون دختر یکی از ملوک بود کاوس او را بجد نکاح خود در آورد و سیا و خش از او
 همبرسید و بضم ثانی نیز همین معنی آمده است **بِیَانِی** و **زَمْرِی** **رِیَالِ** بدینقطه **بِاقِ**
 مشتمل بر **نَکَاحِ** و **کِنَاثِ** **ی** بفتح اول و سکون ثانی در سر منسلیهائی بمعنی چیزی باشد که
 پوستی بر آن چسباندند و قوالان نوازند و در عربی بمعنی پهلو آمده است **فَتَرِ** **رَاکَاقِ** **خَوْرِی** کنایه
 از آنست که حساب آخر شدی **فَتَرِ** بر وزن هفتد رفتن جولا مکان باشد و آن از اربابست مانند شانه
ی **فَتَرِ** بر وزن نقشین بمعنی دشت است که شانه جولا مکان باشد **فَتَرِ** کنایه از خواستن و کدائی
 کردن باشد **فَزَلِ** بر وزن تغزک بمعنی فریب و کنده و سطر باشد مطلقاً و بر چه غلبه و ضخم گویند **فَزَلِ**
 بر وزن ناک بمعنی هفتد که نشانه تیر باشد **فَلِی** بکسر اول و سکون ثانی و لام مفتوح تختانی کشیده خرنه را
 و از ابروی سم الحمار خوانند و آن بنایی است بغایت تلخ کل وی مانند کل سرخ باشد کرم و خشک است در سم
 اگر **بَرکِ** آنرا میوشانند و در خانه پیاشد یک و ارضه بگریزند و هر حیوانی که **بَرکِ** آنرا بخورد بمیرد گویند **سَرِ** **بِیَانِی**
 و بعضی گویند عربیت **ی** **فَتَوَلِ** بانون مغلوبک فاشید و زین پوش را گویند و بفتح ثانی هم باین معنی است
 چنان هم گفته اند **بِیَانِی** **زَمْرِی** **رِیَالِ** بدینقطه **بِاقِ** مشتمل بر **چهار لغت**
ی **ق** بفتح اول و سکون ثانی معرب دک است بمعنی کدائی و خواستن و سر پهلو و پشمین را نیز گفته اند که موها
 از آن آویخته باشد و اعراض بر سخنان مردم کردن هم هست و نوعی از پارچه قهقری را گویند **مِجُودِ** مصری و دوق روی
 و بکسر اول و نشدید ثانی در عربی بمعنی بادیک باشد و علوی هم هست که آدمی را باریک و لاغر میکند **ق** **نَزَلِ**
 بمعنی خواستن و کدائی کردن باشد **قَطَا** **مَانُوقِ** بفتح اول و سکون ثانی و طای حلی و مهم بالف کشیده
 و نون بواور رسیده نون در کسر زده پیونانی بود نیز بری باشد و از امثلک ترا مشیع نیز گویند اگر کوسفند از آن
 بخورد بجای شیر خون از لپستانش بر آید و از ابروی الغزال خوانند **ی** **ق** و **لُق** بفتح اول و لام این لغت از ایتا
 بمعنی دک و لک بمعنی خشک و خالی و حرای بیخلف و سر پهلو را نیز گویند **بِیَانِی** **چهار لغت** **رِیَالِ**
بِی **نُقَطِ** **بِاقِ** مشتمل بر **چهار لغت** و **کِنَاثِ** **ی** **ک** بفتح اول و سکون

ثانی

ثانی معنی نصیب و تقدیر باشد و کدای کدائی را نیز گویند و معنی محکم و مضبوط هم هست و صد و آسیب و دگر
 را نیز گفته اند و معنی سر باشد مطلقا و بعربی راس خوانند و سر آدمی که از کجلی موی نداشته باشد و کوه و صحرانی
 که از سبزه و علف و بوته و خار و خلاش خالی باشد و درختی که برکهای آن تمام ریخته باشد و زمین سخت کدای را
 نتوان کنند و پی دیواری که چین بر بالای آن گذارند **ی کانی** و امری که با از ضرب زبانی و تفریب گفتگی
 باشد **ی کچی** بضم اول و سکون ثانی و جیم فارسی بجهانی کشیده فرموده را گویند و آن را بشارت شده است که گمانند
 بیخورد و در وقت پیچیده شده باشد و بعربی بصله خوانند و بضم ثانی هم آمده **ی ک تری** ک بازای نقطه دار بر وزن
 ک کردن معنی کدی و کدائی کردن باشد **ی ک تری** بر وزن سفره شخصی را گویند که چاره ضرب ندهد باشد یعنی ریش و
 سبیل و مژه و ابرو را در هم تراشیده باشد **ی ک ل** بفتح اول بر وزن کجل امری که ریش تمام بر نیامده باشد و در
 و پای بزرگ و کهنه داشته باشد **ی کلان** بضم اول بر وزن هینان آلت پشم و ابریشم تابیدن باشد و آن چوب پست
 مدور و سیخ چوبی بر آن گذرانده اند **ی کن** بر وزن وطن قلعه کوه را گویند و بعربی سیاه رنگ شدن چهره را که بعنايت
 سیاه را خوانند و میهنی معنی جنوب باشد که در مقابل شمالست و نام ولایتی هم هست **ی کنیا** بر وزن اغنیا
 نخل خرما را گویند بزبان زند و پازندی **ی ک و ی** پشم بادال ایجد بر وزن زمر و سیم این لغت از اتباعست معنی سر و سینه
 و سرود و باشد چمدک معنی سر و دیم معنی صورت و رو بودی **ی ک و لک** بتشدید ثانی بر وزن و معنی دق و لغت
 که خشک و خالی و صحرای سحلف و سر بهوی باشد این لغت نیز از اتباعست و دق لق معرب است **ی ک و ک**
 بر وزن مکه بزگوهی را گویند که عوام تکه خوانند و سگوار نیز گفته اند و میهنی پهلو پهلو و دوش بر دوش زدن را
 میگویند **ی ک یا** بر وزن اشیا بلغت زند و پازند معنی پاک شوم و ظاهر کردم باشد بیان پانزی **ی همری**
ی ال بفتح اول با کاف فارسی مشتمل بر شش لغت **ی ک** بکسر اول بر وزن جکر مخفف بیکر
 که جمع با باشد چون اضافه بخیزی کنند آفاده غریبیت و تکرار قنق و تعدد کند **ی ک ک** با کان فارسی
 بر وزن جکر خون معنی سر کون و روی باز پس کردن و باز گویند و تغییر حال باشد **ی کل** بر وزن و معنی دغلاست که مگر
 وحیده و فساد و ناراست و زر قلب و ناسره و غیره باشد و امری که نامش و نامها وار شده دست و پای کنده و بزرگ داشته
 باشد بیان **ی همری** **ی ال** بفتح اول با لام مشتمل بر سی و هفت لغت و کنایت
ی ک بضم اول و سکون ثانی که می چند را گویند که در امعار شکم از قبض بیدان بیماری بهم رسد و بعضی گویند مرغی
 مانند که در شکم به رسد و مهلت باشد و بکسر اول معر و نست و بعربی طلب خوانند و وسط هر چیزی را نیز گویند و معنی
 باز گویند هم هست و آن لطیفه زبانی را نیز گویند که بزبان در نباید همچو **ی ال** **ی ال** کتایه از وسط آسمان باشد
 ستاره و گوکی را نیز گویند و کنایه از زمین هم هست **ی ک شوب** باشند فرشت بوا و کشیده و بیک ایجد زده نام درخت
 خوش طبع و است و برک آن بیخ شاخ می باشد و آنرا بیخ انگشت میگویند و بیشتر در کنارها جوها میرود و تخم آن بوی تری
 و از آب بر پی فصد خوانند و مرد و اها بکار برند خصوصا در مرض **ی لال** بفتح اول بر وزن عزال ناز و غم
 و اشانه پیشم و ابرو را گویند و بکسر اول هم آمده است **ی لام** بکسر اول بر وزن نظام زمین را گویند و آن نیزه باشد گو
 و کلاه که از اجباب خضم اندازند **ی ل** **ی ل** نام لغتی است از موشی **ی ل** **ی ل** نام لغتی است از موشی **ی ل** **ی ل** نام لغتی است از موشی **ی ل**

و برای نقطه دار زده مطلوب و مرغوب و دلخواه را گویند و کوبندی کتبت یعنی اول و سکون ثانی و برای اجدد و سخت چنان را
گویند و بعضی برك از اوراق الدلب خوانند خشك شده از آب گویند و بر ریشه های تر و سوختگی آتش افشانند نافع باشد و
گویند اگر برك و دغث چنان در خانه خنفساء که نوعی از جمل باشد دود کنند هم بگویند پس بایابی فارسی
زال نقطه دار بر وزن بی نظیر یعنی دلا و بزا است که مطلوب و مرغوب و دلپذیر و دلخواه باشد **لی ل بر کسی ل بر کسی ل بر کسی ل**
کتابه از خنوار و مهرانی باشد **کی ل بوقت** بانای مثلثه بر وزن محوس نوعی از سوسن صحرايشت پیونانی و بعضی
سپف الغراب خوانند چه برك آن بشمشیر میماند **لی ل پلش** بایابی فارسی بر وزن بی ریشه کتابه از خاموشی است
لی ل خالک بکسر تانی کتابه از انبیا و اولیا باشد و مرکز و درون زمین و قبر و کادوماهی را گویند **لی ل خواستند** یعنی
دلخواه است و معشوق را نیز گویند **لی ل خون** کتابه از مشتاق و معجور باشد **لی ل لی ل** بر وزن استادن کتابه
از دلبر ساختن باشد **لی ل ل** یعنی اول و دال اجدد بر وزن بلبل معروفست و سجنول را نیز گویند و آن نوعی از
خارپشت باشد که خارها خود را چون تیر اندازند و بکسر اول و دال ناله در دناک باشد که بمنزله آه کشندی **لی ل لی ل**
کتابه از اضطراب کتابه و آه کتابه و متردد در امور باشد **لی ل مرو** بکسر تانی کتابه از نصف روز باشد
و آناب را نیز گویند **لی ل شاتی** باشین نقطه دار بر وزن بهزاد هست و بخشش و عطا باشد و بعضی نشاط و خوشحالی
هم هست **لی ل شب** بکسر تانی کتابه از نصف شب است **لی ل کس** بفتح کاف فارسی بر وزن بهتر
بکران طعام باشد و آن طعامیست که بر ته دیک چسبیده است و بزود گفتگی جدا کنند **لی ل کرم** کرمی کن کتابه از
عاشق شدن باشد **لی ل کعبه** کرمی کن کتابه از توجه کردن بدل باشد **لی ل کرم** یعنی اول و ثانی و سکون میم چون
باشد با خارش و آنرا بجر پی شری گویند **لی ل کت** بفتح اول و ثانی و ثالث و سکون کاف دلدرا گویند که پیر تر باشد
و آن شیرین است که بعد از مایه زدن بسته شود و یعنی اول و سکون ثانی جانوریست شبیه بعبکوت گویند زهر آوری را
هلاک کند و بعضی رتیلان خوانند **لی ل کت** بر وزن بلبل غله را گویند که هنوز خوب نرسیده باشد عموماً و خود خام که
در خلاف باشد و هر غله نارس که آنرا بریان کنند خصوصاً **لی ل کت** بفتح اول و ثانی و ثالث شیری که بعد از مایه زدن بسته
شود و یعنی اول و سکون ثانی جانوریست زهر باد شبیه بعبکوت که بعضی رتیلان خوانند **لی ل کت** بفتح اول بر وزن
پلنگ بندی باشد که از خوب و خال و کل در پیش آب بندند و زویین را نیز گویند و آن نیزه باشد کوتاه که سنین آن
دو پره نیز میباشد و بجانب خصم اندازند و غلاف خوشه خرما را و آنچه خوشه خرما بران باشد هم گفته اند و دست
افزار چاه کتابه را نیز گویند و آنرا مینین خوانند و بعضی آنرا هم هست که آنچه و آنکان باشد و باین معنی بکسر
نیز آمده است **لی ل کت** بر وزن زمستان یعنی آنکاست که آریان و آنچه باشد **لی ل کت** بفتح
کتابه از مرد می و مهرانی نمودن باشد **لی ل کت** بفتح اول و ثانی خبر مشدد جانوری باشد که آنرا قائم گویند و کرم
صحرایی را هم گفته اند و معرب آن دلق است و زن دلاله و محاله و جامه پشمین و خرقد و مربع دیویشان را نیز گویند
که از آن پشمها آنچه باشد و بانای مشدد یعنی مکر و حیل و عیار و نارس است و منافق باشد و کردیاد را نیز
گویند و بکسر اول یعنی دل است که بر پی قلب خوانند **لی ل کت** بکسر اول و ثانی و کما هو بر وزن افترا نام پادشاهی
بوده از پادشاهان هندوستان و بفتح ثالث نیز بنظر آمده است **لی ل کت** بکسر اول و ثانی جتانی کشیده و خفت و خله
باشد

باشد و آن شهر بیست شهر در هندوستان و با تشدید ثانی هم کشاندی **لید** بفتح اول بروزن رسیده
 خرد و بلغور شدن غلذ را گویندی **لیک** بفتح اول بروزن شریک میوه و ثمر کلیست و آن مانند تخم سدکل سرخ
 رنگ میباشد و بعضی گویند تخم کل است که بعرپی بزداورد خوانندی **لیش** بفتح اول و ثانی بختانی رسیده
 و بون مکسور بسین بدینقطه زده بیونانی نوعی از صدف کوچک باشد و انرا تا خام است نمک سود کرده بخورند و
 چون بخند شد نمیتوان خوردن بیان **هفد** همی **ری** **ل** بدینقطه با مپه مشمل بر **چهل**
پنج لغت و کناپت **ک** بفتح اول سکون ثانی دم نفس باشد و فریب و خدعه را نیز گویند و بعضی
 ثخوث و تکبر هم هست و بوی را نیز گفته اند که بعرپی شم خوانند و بعضی وزن شعر باشد و اینانی که زر کمران **بل**
 اتش افزونند و آه را هم گویند و انوس را نیز خوانند و دهان آدمی و غیر آدمی باشد و وقت و زمان را هم گفته اند
 و در عرپی بعضی خوانست و تقم بضم اول و ذنب و دنباله را گویندی **ک** بفتح اول بروزن هوا یعنی دم و نفس باشد و کس
 اول یعنی رودخانه است با لغت زنده و پازند و بعضی مزاج و طبیعت هم آمده است **ک** بفتح اول و **دال** اجد
 بعضی دمیدم **تد** و نفس بنفس و همین نفس و هر نفس باشد و بضم اول بعضی متعاقب و پی در پی بگد بگر **با**
ی **ما** بروزن شرار یعنی هلاک باشد و آنچه مردم بدان محتاج باشند در زندگانی مطلقا و دم و نفس را نیز
 گویند و بعضی دود و دخان هم بنظر آمده است **ک** **ما** بفتح اول و سکون غیر تقطع دار بروزن رواق کنایه از عجب
 و تکبر و ثخوث و تجتر باشد و در عرپی مغز سر را گویند عموماً از هر حیوانیکه باشد و بهترین آن از پرندگان مغز سر کبک
 و نیهوسن و از پرندگان بره و کوساله و جمیع مغزها سرد و تراست و مغز سر خروس و مرغ میمه کزندگی مار و غیره
 نافع است و مغز سر شتر که دماغ البعیر خوانند چون خشک کنند و با سر که بمصرع دهند شفا یابد و مغز سر مرغابی
 درد و آزار مقعد را نافع باشد و مغز سر خفاش را چون بر کف پمالند باه را بر انگیزاند و از اعضا نریسه است که دل
 و جگر و مغز سر باشد بجهت بقای شخص و انثین را نیز از اعضای نریسه بجهت بقای نوع **ک** **ما** بروزن شمامه کوس و
 نقاره را گویند و بعضی غیر هم آمده است که برادر کوچک کرنا است **ک** **ان** بروزن امان یعنی وقت و زمان باشد و بعضی
 فریاد کنان از شادی و غضب مغز **ط** هم هست و بعضی تند و تیز رفتن و سخت حمل کردن هم آمده است و در منده و فریاد کنند
 را نیز گویندی **ان** **کش** بروزن کان کش یعنی وقت و زمان و مدت و گاه باشد **ک** **ما** بروزن زراوند
 نام شهر بیست شهر از نذران و کوهی نیز هست منسوب بان شهر گویند خماله را دران کوه محبوس کرده اند **ک** **م**
کسلی **م** بگسرتانی کنایه از خاموشی و رضا طلبی و فرمان برداری باشد **ک** **متک** بضم اول و سکون ثانی دفع ثالث
 و کاف ساکن مرفیست برابر بگشک پیوسته در کنار کتاب نشیند و دم جنباند و از بیونانی طرفلودیس و بعرپی **ع**
الثوک خوانندی **م** **م** بضم اول بروزن خچه دم کوتاه را گویند و دنباله هر چیز را نیز گفته اند **ک** **م** **م**
 باخای نقطه دار و بسین بدینقطه بروزن ارمنی و ش نام سوداگری بود که عذرا را از منقلوس در دید کم خورشی
 کنایه از فریفتن شدن و فریب خوردن باشد و کنایه از نفس راست کردن و اسود شدن هم هست **ک** **م** **م**
 بضم اول و **دال** بدینقطه بروزن هشیار معروفست و دنباله کش لشکر را نیز گویند یعنی جماعتی که از دنبال لشکر وارد و
 براه روند و فرود آیند و انرا بعرپی ساقه و بترکی چند اول خوانند و بعضی قول و شرط هم بنظر آمده است **ک** **م** **م**

بفتح اول بروزن زمزمه بمعنی مکر و فریب و افسون باشد و دهل و نقاره و امثال اینها نیز گویند و بمعنی شهرت
 و آوازه هم هست و سرکوب قلمه را نیز گفته اند و آن مانند برنجی باشد که از چوب و سنک و گل سازند و از اینجا توب
 و تنگ قلمه اندازند که می آید با مختاری بروزن از درها بلغث زند و بازند بمعنی دریا باشد که گنج خوانند که
 مری آن کنایه از سکوت و زبیدن و توقف کردن و ترک دادن و تن زدن و دعوی کردن باشد که مسائرت
 با سبز بدینقطه بروزن شهباز محب و موافق بمید عاراکویندی که مری کنایه از حرف نومییدی و آه نا امید می باشد
 که مستحکم بضم اول و کسر ثالث و سکون ثانی و نون که رابع باشد و فتح جیم ابابیل را گویند و آن مرغی باشد که
 چون بر زمین افتد نتواند برخیزد که مری بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث ابریشم سفید را گویند و معرب
 آن دستاوست که می پیچد با جیم بروزن دزدیده پرند است که بچک گویند که پیوسته دم خود را بر زمین زند و
 صعوه خوانند و بعضی گویند ابابیل است هرگاه بر زمین افتد نتواند پرواز کردن و با جیم فارسی هم گفته اند
 که شناس بفتح اول و کسر شین نقطه دار و نون بالف کشیده و بین بدینقطه زده کنایه از حکیم و طبیب و دانای
 باشد که مغانم بضم اول و سکون ثانی و عین نقطه دار بالف کشیده و فتح زای هوز بیخ دم و میادم و استخوان
 میادم حیوانات باشد که از پرند و غیر پرند است که مغانم بازای نقطه دار بروزن خکله بمعنی دم غانه است
 که بیخ دم و استخوان میادم حیوانات باشد و از ابر پی عصب گویند که کاق بکسر ثانی معروفست و نیا
 بزرگ را نیز گویند و غیر برادر کوچک کرنا را هم گفته اند و کادم همانست که مکه گاه بروزن همراه کوره
 زدن کران و آهن کران و مس کران را گویند و کلخن حمام را نیز گفته اند که مکی فاق کنایه از سکوت و زبیدن و
 توقف نمودن و ترک دادن و تن زدن باشد که مکی فاق پوستی را گویند که در وقت دباغت کردن بدو
 و کنده و متعفن شده باشد و تف گرفته را نیز گویند که مکی ک بکسر ثانی و ضم ثالث معروفست و یکی از منازل
 قر باشد که آنرا شوله خوانند و صبح کاذب را نیز گویند که مکه گاه بروزن همراه مخفف دمکاه است
 که کوره آهن کران و کلخن باشد که مکه گاه بضم اول بمعنی غلطیدن و دم جنبانیدن سگ باشد در زیر
 پای صاحب و مرپی خود چه لابه بمعنی عجز و فروتنی است که مکی کن بروزن چمن مخفف دامن است و در عجز
 جمع دمن است که مزبله باشد یعنی کوی و جایی که خال روید و نجاست و سرکین و خاکستر و امثال آن در آن
 ریزند و سرکین تنهار را نیز گویند و نام معشوقه نل باشد و قصه نل و دمن شهرور است و نام بندد لیت در هند
 و بکسر اول و ثانی بمعنی من زمین باشد چنانکه هرگاه گویند دمن بدنه مراد آن باشد که بمن بده و من دهی مندر آن
 بروزن قلدان بمعنی دوغ باشد و آتش را نیز گویند و نام شهر بیت از توابع کرمان گویند نزدیک بان کوهی است
 که معدن طلا و نقره و آهن و توتیاست و ظاری دارد که پیوسته صدای آب بگوش میرسد و بخاری از آن غار بری
 آید و با طراف آن متکاثف میگردد و نوشادر میشود که مکه گاه بروزن بر رنده فویا دگنده را گویند که مری
 بفتح اول و سکون ثانی و نون نام شغالیست که در کتاب انوار سهیلی احوال او مذکور است و سوراخی را نیز
 گویند که برای دم کشی و باد آمدن به تنور بگذرانند و بر پی سرکین ستوران را گویند که جمع کرده باشند و
 بکسر اول بمعنی رو باه و شغال هر دو آمده است و کنایه از مردم حیار و حیل و فتاز باشد که مری لینی بادال

ایچد برون پهلوانی لند و کهنه چیده را گویند که در سوراخ تنور بکنند تا بخار تنور چون نمدی در نیچسوق
 بکسرتانی کتابه از آه در دناک باشدی موقتر بفتح اول برون تنور آواز زم و آهسته را گویند و نام یکی از خویشان و
 منسوبان افراسیابست که در کشتن سیاه و خش سی بسیار کرد و بضم اول در عربی پر خست بخانه کسی رفتن باشد
 کی مرفع اول و ثانی آتش افزوست و آن طرفی باشد هیناث کلا آدمی و آب دبان کنند و در کنار اندک
 آتش نهند از سوراخهای بپن آن بجاری بر آتش و زد و آتش فروخته گردد گویند از مخترعات جالینوس است و بمعنی هم
 آهنگران هم هست و سرها و باد و برف در هم آمیخته نیز گویند کی میا برون دریا بلغت زند و پازند خون را گویند
 و عبری دم خوانند کی میاط بفتح اول برون و طواط نام و لایق است مابین مصر و عدن کی میدکن برون
 خیدن بمعنی لاف زدن و خود را پر باد کردن و جمله آوردن باشد و بمعنی روئیدن و دستن نبات هم هست
 و دم خوردن و نفس کشیدن و طلوع صبح را نیز گویند کی میک بفتح اول برون شریک بمعنی زمین بوم باشد و
 بسکون ثانی و فتح تختانی نام فرید از فرای غزین گویند شهاب الدین غوری بزخم یکی از ملاحده در ابجا شهید شد
 بیان هجده همی ری کل بدینقطه بانون مشتمل بر شصت و سه لغت و کنایات
 کی بفتح اول و سکون ثانی فریاد و غوغای بنشاط باشد و بنشاط رونده را نیز گویند و امر بنشاط رفتن هم هست
 و عبری خم سه که و شراب و روغن و امثال آنرا گویند کی نال برون زنان بمعنی رفتن بنشاط و خرامان باشد
 و بنشاط و خرامان راه رونده و از خشم و قهر بچوش آید را نیز گویند کی نبت بضم اول و سکون ثانی و بای ایچد بمعنی
 دم است که در مقابل سر باشد و عبری ذنب خوانند کی نبال بفتح اول برون چنگال صخره را گویند و بضم اول
 دم و دنیا را کی نبال ند بفتح اول و او برون خدا خند کوهی است در مازندران مشهور بدماوندی کنیز
 برون قنبر نام شهر است از هند و ستان و نام کرویوه هم هست در راه کشمیر که به بختی از شهر دارد کی نبرگ بارگ
 بدینقطه برون زنگله طنبور باشد و آن ساز است مشهور و اصل این لغت دینبره بوده است چه مشابیهت تمامی به
 دینبره دارد و بکثرت استعمال دینبره شده است و معرب آن طنبوره است کی نبت عرکه بمعنی دم غازه است
 که استخوان دم حیوانات چرنده و پرنده باشد و عبری عصب خوانند کی نبت بضم اول برون ادک دهلی باشد
 دم دراز که آزا از چوب و سفال هم سازند و باز یکران در زیر بغل گفته نوازند کی نبق قمر بضم اول و سکون
 ثانی و ثالث هواور سیده و فتح ناف موی را گویند که از پس سر آویخته باشند و شمله و طره و دستار را نیز گفته اند الله
 کی نبت کی کی کنایه از فافل کردن و فریب دادن باشدی نبت کی کنایه از طرفی باشد که دینب کو سفند دریا
 برشته کنند و نوعی از صخره جادوی هم هست و آنچه را باشد که ساحران بنام شخصی سوزن بسیار بردند کو سفند
 بخلاشد و امسولنی که خوانند و آن را در قبر کهنه بیا و بزند و چراغی در زیر آن روشن کنند تا از حرارت آن چراغ زنده
 بگذر آید و چند آنکه دینب میکند و آن شخص نیز میکند و لاخر میشود تا میردی نبت کی کنایه از فریب
 دادن باشدی نبح بانون و حای بدینقطه و حرکت مجهول بلغت سرانی بمعنی طلوع است و مراد طلوع عیسی است
 از هزاردن و آن دودخانه است نزدیک بدمشق گویند که یکی بن زکریا عیسی را در آن دودخانه نشاند و بعضی
 گفتند که مریم آنحضرت را در آب معورید پیشست و از آتش که نصاری فرزند آن خود را چون متولد شود بدان

آب غسل دهند و چون کسی بدین عیبی در آید و بان آب غسل نکند نصاری نشود و نام روز ششم کا نون الاخر هم
 هست که نعل بفتح اول بروزن چند استخوان به پلو باشد و در رویش و مسکین و پی چیز را نیز گویند و معنی ابله و نادان
 و پی باله و خود کام هم هست و دزد و پی دیانت را نیز گفته اند و افزاری باشد. جولا مکان را وان چوبیست و ندانند
 دندان بمرض پارچه که میبافند و از هر دندان آن تازی میکند راستند و معنی دندان هم هست که بگری سن خوانند و
 هر چیزی عفت که در همان را بیشتر مانند ما زوج و پوست انار و امثال آن و خروج چیزی را نیز گویند و از احباب الخطای
 حب السلاطین خوانند یکدانش آن مسهل رطوبات بود و نام گیاهی هم هست و قبی از کدایان باشند که شاخ کو
 بر یک دست و شانه کوسفندی بردست و دیگر گرفته بر در خانه و پیش دکان مردمان آهند و شاخ را بدان شانه
 بعنوانی بکشند که از آن صدای غریبی بر آید و چیزی طلب اگر اعیان در دادن اهلالی واقع شود بکار و اعضا خود را هر چه
 سازند و شاخشان این معنی دارد و بضم اول نام نوعی ایزد نبود است که دندان بروزن خندان معروفست که بگری
 سن خوانند و کنایه از طمع و توقع هم هست که دندان آفرین بر باهزه بالف کشیده و بای فارسی بمعنی خلال یا
 و آن چوبی یا استخوانی است که میان دندانها را بدان پاک کنند و بفتح اول هم آمده است که دندان آفرین باشد و دندان
 آفرین پیش باشین نقطه دار بروزن و معنی دندان آفرین است که خلال باشد و بفتح هزه هم درست است که دندان
 آفرین باقا بروزن و معنی دندان آفرین است که خلال باشد که دندان آفرین بروزن و معنی دندان آفرین است
 که خلال باشد که دندان بخون بری کن کنایه از گزندگی کردن باشد که دندان آفرین بفتح بای فارسی و کسرا
 بی نقطه و سکون محتانی و زای نقطه دار چیزیکه بدان دندان خلال کنند که دندان آفرین پیش باشین نقطه
 دار بروزن و معنی دندان آفرین است که خلال باشد که دندان آفرین بن هر خائیدن کنایه از صحنی است که از
 نهایت دشمنی و عداوت ناشی گردد و گفته شود که دندان بکام فرو بری کن کنایه از کامیاب شدن
 و مستولی کردن و در غضب شدن باشد که دندان آفرین کنایه بمعنی چسبیدن باشد و کنایه از
 برابر کردن و خصومت و زبیدن و کینه خواستن هم هست که دندان آفرین حوت کنایه از باران ریزه و اشک
 چشم باشد که دندان آفرین کنایه از چشم داشتن و توقع داشتن باشد و کنایه از کینه و زبیدن و در کار
 بسیار میجد شدن و اقدام نمودن هم هست که دندان آفرین بمعنی چسبیدن باشد و کنایه از برابری کردن و خصومت
 زبیدن و کینه خواستن هم هست که دندان آفرین سا با سپین بی نقطه بالف کشیده تخم خرفه را گویند و بگری بقله الباء
 خوانند که دندان سفید کنایه از خندان و شکفتن شدن باشد و معنی فروتنی هم آمده است که دندان
 سفید گری کن کنایه از ترسیدن و عاجز شدن و فروتنی کردن باشد و نیز عبارت از خنده کردن
 باشد که دندان فرو بری کن کنایه از خشم و قهر داشتن و کینه و زبیدن و کار بران بسیار میجد گرفتن و خام
 طبعی و اقامت نمودن در کاری باشد که دندان آفرین باقا بروزن و معنی دندان آفرین است که خلال باشد
 که دندان آفرین بروزن و معنی دندان آفرین است که خلال و دندان پاک که باشد که دندان آفرین
 بالف کشیده بواورنده چیزیکه بدان دندان خلال کنند که دندان آفرین کنایه از اعراض کردن و
 مضایقه نمودن باشد که دندان آفرین بفتح کاف کنایه از قطع طمع و پی و بقراری و نزاری و بر سواری

باشد و بضم کاف کایه از سواکشان و خواورندادگان باشدی ندان کشدن کتابه از قطع طبع کون باشد
نی ندان کوی سالک نوعی از تیر باشد که پیکان او را از استخوان سازند شبیه بدندان کوسالکی ندان
 من بفتح ميم و سکون زای نقطه دار شیرجی و میوه را گویند که بعد از طعام خوردند **نی ندان موزی** بضم
 ميم و سکون زای نقطه دار و دال بی نقطه نقد و جنسی را گویند که چون جمعی از فقرا و مساکین را طعام و ضیافت
 کنند بعد از خوردن طعام بدیشان دهند و این رسم در قدم متعارف بوده است و آنرا مزد ندان هم میگویند
نی ندان نمای کتابه از خشم آلود و غضبناک و کسی را نیز گویند که اظهار قهر و عجز و فروتنی کند **نی ندان**
 نمایک یعنی خوشحال شود و بخندد و ماضی غضبناک شد و ترسانیدن و عجز کردن هم هست یعنی ترساند و در
 غضب شود و زاری کند و عاجز گردد **نی ندان نموی** کن کایه از ترسیدن و ترسانیدن و عاجز شدن و زار
 کردن و تهدید نمودن باشد و خوشحال کردیدن و خنده کردن را نیز گویند **نی ندان نگر** بروزن مردانه کنکره هر
 چیز را گویند **نی ندان نهامی** کن کایه از قبول کردن و رغبت نمودن و طبع بجزی بستن را گویند و دندان
 نهاده بر عکس یعنی قبول نکردن و رغبت نمودن **نی ندان نش** بروزن و بخش سخن گفتن با کسی چنانکه دیگری
 در نیاید و بجزی و ایما گویند **نی ندان** بفتح اول و ثالث و نون و سکون ثانی سخن آهسته زیر لپ را گویند **امراه**
نی ندان یکن بروزن و بخیدن در زیر لب آهسته آهسته با خود حرف زدن باشد از روی نهر و غضب
 و جوشیدن از خشم و شیرازیان کشیدن بضم لام میگویند و خراسانیان نیز **نی ندان** با قاف بروزن **نی ندان**
 شوره است و از آن با روغ سازند بعضی گویند این لغت عربیست و بعضی روی گفته اند **نی ندان** بفتح
 اول و سکون ثانی و قاف مفتوح حی است دوائی گویند اگر با کوکورد طلا کنند برهق نافع است
 و آنچه از آن در میان کندم روید مسکو و مله باشد و از اشلیم و شلمک نیز گویند **نی ندان** بفتح اول بروزن **نی ندان**
 صدایی که از برهم خوردن دو سنک یا چوب و امثال آن برآید و بعضی نشان و نقطه بر کار هم هست و چپرو
 همپوش و احمق و ابله را نیز گویند و بکسر اول چوبی باشد بهیأت و کردن اسب که بدان **نی ندان** را گویند تا برنج
 از پوست برآید **نی ندان** بفتح اول بروزن **نی ندان** که آب را گویند که از جانی بلندی تا بر زمین بیخ بست باشد
 و بیخ زیر ناودان را نیز گویند **نی ندان** بکون ثالث بروزن **نی ندان** بفتح اول است که بیخ زیر ناودان
 و امثال آن باشد و بفتح ثالث نیز آمده است **نی ندان** بکسر ثالث بروزن منزل ابله و ناودان و احمق و دیوانه
 و بی اندام را گویند و بفتح ثالث در بر و نشستن در مجلس باشد و بعضی گویند باین معنی ترکیب **نی ندان** بکسر اول و سکون
 ثانی و ثالث بختانی کشیده دنک کوب را گویند و آن شخصی باشد که برنج را از پوست جدا کند **نی ندان** بکسر اول
 و سکون ثانی و واو بالف کشیده و بشین نقطه دار زده نام مردیست که عذر معشوقه و امور را بفریخت **نی ندان** بفتح
 اول و ثانی نام زینبست و بعضی نعمت دنیوی و شادی و صدا و ندا و زمره از قایم خوشحالی هم آمده است و بعضی
 گویند **نی ندان** صدا و آواز خوانندگی زنان مطرب **نی ندان** بکسر فتن متکبر و ناسپاسی گفته نعمت الهی باشد و بعضی
 خوشحال و شادمان هم هست و تند براه رونده و درنده را نیز گفته اند **نی ندان** بفتح اول یعنی شادی و خوشحالی
 بجزای و بجزی مردم دون و خیس را گویند **نی ندان** بروزن رسیدن بمعنی دویدن و خوشحالی براه رفتن باشد

و بعضی از جای در آمدن و از خشم و قهر جوشیدن هم گفته اند که بنیده بر وزن ندیده بمعنی بنشاط خرابیده و به خوشحالی برآید و بنده باشد بیان نوری هم در کمال بدینقطه با اول و ششم بر یکصد و
چهل و چهار لغت و کنایت و آتش کتاب از دواب معشوقست و در پنج بفتح اول
 بر وزن رواج بمعنی لغات باشد و آق و بفتح اول و دال ایجد بر وزن و آرد و دیدن بهر طرف باشد از
 پی هم و شخصی را نیز گویند که خدمات جزئی با و رجوع باشد و هر ساعت او را بکاری فرستند و آری بر وزن
 نهاری زری بوده است رایج از طلا که هر یک ازان به پنج شاهی خرج میشده و شبانی زری بوده از طلای ده هفت
 بوزن یکدوهمی و آری جوق با جیم و واروسین بدینقطه و فاف معرب دوازده گوشک است که مراد
 ازان دوازده برج فلکی باشد و آری مرغ جنگی بوده است عظیم و رزی مشهور میان کوردزی و پرا
 از تورانی و ایرانی ران جنگ در دامن کوه کنابد واقع شده و آن موضعی است از خراسان هم در آن جنگ پیران
 و پس با چند برادر خود کشته شد و آری میلت کتاب از دوازده برج فلکی است و آری کتاب
 از سرعت و تجیل باشد و آل بر وزن جوال تمدد کاب و غیر آنرا گویند و جرم حیوانات را نیز گفته اند
 و بعضی مکر و حیل هم هست و بعضی بیخ و شمشیر و حیل هم آمده است و آری کتاب از حیل باز
 و مکار و طرار باشند و شخصی را نیز گویند که دلال و طغری و قلابی دار متوجهی مردم را فریب میدهد و در
 از ایشان ببرد و آل بر وزن مبارک تصغیر دوالست و دوالی را گویند که بدان قمار بازی و نام
 و نام دارونی هم هست خوشبوی و آل با نری بمعنی دوال بازی است و بعضی مکر و حیل و رزی
 عیاری کردن هم هست و آل کشای کن کتاب از پر از کردن باشد و آل بنم اول بر وزن کلاله
 در الکست که در آن خوشبوی باشد و از ابهری شیبته العجوز خوانند و بعضی دوال هم هست و آن تمدد باشد
 که بدان قمار بازی و با بعضی بفتح اول نیز آمده است و آری بر وزن جلالی نام دالی اجاز و بعضی گویند نام
 والی بخار است که اسکندر نوشابه حاکم بر دغ را بنکاح خود در آورد و ولایت بر دغ را بدو داد و مکاره و
 شعبده باز را نیز گویند و بعضی دوال هم هست که در ای خوشبو باشد گویند مانند عشق بر درخت پچد و در
 عربی علقی و مرضی است و آل بر وزن دوانست و بعضی دو نده باشد و نام دهی است از کادرون و
 دوانی منسوب بدانهاست و پای بابای فارسی بر وزن زونا کم سرخی است که در درخت بلوط می باشد
 و با آن ابریشم و امثال آن رنگ کنند و در دواها نیز بکار بندند و پای شاه قهار کتاب از روز و شب باشد
 که لیل و نهار است و با مروج با اول بنانی رسیده و پای ایجد بالف کشیده و پای بدینقطه با اول
 و بجا بدینقطه زده و اینست که او را عروس در پرده گویند و کالج همانست و با آن نقطه دار هم بنظر آمده است
 و بال بابای ایجد بر وزن دوال بمعنی دوال است که تمدد و جرم حیوانات باشد و مکر و حیل را نیز
 گویند و بعضی زرد و شمشیر آید هم هست و بر بنم پای ایجد و پای قرشت بالف کشیده بر وزن موش
 بلغت زند و تیغ و شمشیر را گویند و بر لری ران مرغی است سنکاری کوچکی از عقاب و در برادران
 بسبب آن گویند که یکی چون قصد میکند اگر عاجز شود بگیری بدم او آید و بعضی غلبه و اوج را هم گفته اند

دو ستاره در شنی را نیز گویند که بر سینه د ب اصغر است و آنرا مفتونک کهین خوانند و بعربی فقلان گویند که
 یک بر وزن فونل پوناب و حقیقت را گویند **و پیکر** برج جوز است از جمله دوازده برج نلکی و خانه عطاردی و
 چهارم بجم اول و خنای ثانی و جم فارسی بر وزن خار معرفت که هشت باشد و رسیدن دو کس باشد به یکدیگر
 یک ناکاه و خبر و مجتف ثانی هم درست است و در لغات منفرد آمده است **و چشم چار شدن** کنایه از
 ملاقات و دیدار واقع شدن دو کس باشد یعنی دو کس یکدیگر را ببینند **و چشم** کنایه از آفتاب و ماه و شب
 روز باشد **و جنبش** کنایه از شب و روز باشد **و چهارم** یعنی دو چار است که رسیدن دو کس باشد
 یکدیگر **و خبری** و **و حرف** کنایه از کاف و فون باشد که مقصود از آن لفظ کن است **و قح** بر وزن شوخ
 صحرای بکیاه و ملف و شاخ **و برک** کرمی نداشته باشد و روی ساده و پهمی را نیز گفته اند و ملفی هم
 هست پهن و بلند که از آن عصر یافتند و در خراسان انکو و خریزه بدان آونک گفتند و این نام بسبب سادگی و
 پی برگی آن ملف است و بعضی نیز هوانی که برایش بازی باشد هم آمده است **و خاقون** کنایه از آفتاب
 ماه باشد و مردم چشم را نیز گویند **و خاقون** بلیش کنایه از مردمان چشم باشد و ماه و آفتاب را نیز
 گویند **و خادم** حبشی **و مروی** کنایه از دوز و شب است **و خفت** بر وزن سوخت ماضی
 دوختن و دوشیدن باشد یعنی پاره راهیم وصل کرد و شیر داد و شید و ماضی را کردن و گذاردن هم آمده است
 یعنی فرض را او کرد و نماز را گذارد **و خفتن** بر وزن سوختن معرفت که دوختن جامه باشد بر وزن دوختن
 درج و زره باشد با تیر و نیزه بر بدن دشمن و بعضی اند و ختن و مال جمع کردن هم هست و شیر دوشیدن را نیز گویند
 او کردن و گذاردن و ام و فرض و نماز باشد **و خشن** بر وزن سوخته معرفت و دوشیده را را کرده و گذارده
 را نیز گویند **و خچکای** باجم فارسی و کاف بر وزن کور سواد یعنی اصلح باشد و آن شخصی است که سواد
 ساده و پهمی بود چه دروغ یعنی ساده و چکاد یعنی تارک سر و فرق سراسر و کجلی را نیز گویند که سواد مانند کون
 طاس باشد **و خولکش** دو ستاره شعرای شامی و شعرای یمانی باشد و آنها را دو خواهران هم میگویند
 و بعربی اختا سهیل خوانند و عبور و غیصا نیز گویند **و خیط ملون** کنایه از صبح صادق و صبح کاذب
 باشد **و کی** بر وزن زود معرفت و غم و اندوه و دم و نفس را نیز گویند و در عربی **و کرم** چه کرم
 ابریشم را و دود لهری خوانند و کرم قوز را در الصباغین و کرم قوز جانور است کوچک و آن در بوته خار میاشد و
 گویند در درخت بلوط میاشد **و کی** افکن نوعی از ساحران باشد و ایشان عود و لیان و دانه سپند و مثل
 ازرق برایش میهند و انسونی خوانند و جن را حاضر گردانند بعد از آن هر اراده که خواهند گفتند **و کی** که
 بر وزن کوسال نام بازی است الحمال را و آن چنان باشد که در چوب بیاورند یکی بزرگ بمقدار شد و چوب دیگری
 کوچک بقدر یک قبضه هر دو سر چوب کوچک را نیز کنند و بر زمین گذارند و چوب بزرگ را بر سر آن زنند تا از زمین
 برخیزد فی الحال چوب بزرگ را بر آن زنند تا بر او دردد و شخصی در آن دو را بسته است اگر آنرا گرفت بازی
 از اوست و الا برداشته بیندازد و چوب ددازی بعرض بر زمین گذاشته است که آن شخص در آشنای انداختن
 بر آن چوب بزند باز بر او باشد و الا فلا و این بازی را در خراسان کال چسند و لا بازی و در جاد بکر بله چوب گویند

وچوب کوچک را در فارسی پل و بزرگ را چنبد و ببری کوچک را قلده و بزرگ را مقلاده خوانند **قوی آهنج**
 بفتح ها و سکون نون و چشم سفالی باشد که بر سر چراغ تعبیه کنند بجهت گرفتن دوده از برای ساختن مداد و مرکب و
 و در دکش را نیز گویند و آن سوراخی باشد که در حمامها و مطبخها و بناها گدارند تا دود از آن راه بیرون رود **قوی**
آهنگ با کاف فارسی بر وزن و معنی دود آهنج است که سفال دوده چراغ است و در دکش حمام و بنجاری و مطبخ
 باشد **قوی بر او** گرگی کنایه از مستاصل ساختن باشد **قوی خانگی** بر وزن دود خانه دودمان
 و خانواده را گویند **قوی خولک** با واو معدول بر وزن هوشیار نام پرندة ایست و مطبخی و کلنج تاب و
 تنباکو کش را نیز گویند **قوی یکن** بکسر ثالث کنایه از آه تبدلی باشد **قوی یکن** کنایه از آه باشد
قوی یکن بضم اول و اخفای ثانی کسی را گویند که در امری متردد باشد یا در دو جا اظهار محبت کند و کفایت
 باشد و مردم منافق را نیز گویند **قوی لری** با ثانی معروف و فتح ثالث و لام بمعنی دود است و آن بازی
 باشد که در خراسان کال چنبد و لا بازی و در جای دیگر بله چوب و دست پل گویند و باین معنی بکسر ثانی
 هم آمده است و با ثانی مخفی و کسر ثالث کسی را گویند که در کاری و اراده شکی و ظن دارد و متردد است و نزد محققین
 آنکه هر لحظه بکوشی و اعتقادی و با هر کسی نهیجی باشد **قوی خان** با هم بر وزن دوستان خاندان و خانواده
 و قبیل را گویند و نام موضعی است نزدیک نیراز **قوی** بضم اول بر وزن دودمان و خانواده را گویند
 و دوده چراغ که بجهت ساختن مرکب و سیاهی گیرند و در دکش حمام و مطبخ و بنجاری را نیز گفتند و پسر بزرگ تر و
 مهتر باشد و بفتح اول بمعنی دایره است **قوی آهنج** بر وزن زود رنج سفالیکه بآن دوده بجهت سیاهی و
 مرکب ساختن گیرند و در دکش حمام و مطبخ و بنا را نیز گویند **قوی هنگ** با کاف فارسی بر وزن و معنی دود
 هنج است که سفال دوده چراغ گرفتن و در دکش حمام و مطبخ و بنجاری باشد **قوی** بضم اول بر وزن مو و معروف است
 که نقیض نزدیک است و بفتح اول خواندن در سما گذشته بود و پالذ شراب را نیز گویند و جاسوسها که اخبار امر از آن
 را بمحقق نموده بسلاطین و پادشاهان نویسند و بمعنی ایام و عهد و زمان هم هست **قوی و مرآسران** با سین
 پنقطه بر وزن زود آردان نام پادشاهی جادوگران باشد و او را دوران هم میگویند **قوی ریح** با غین
 دار بر وزن سوراخ دوغ و ماسی را گویند که شیر در آن دوشیده باشند و اصل این لغت دوغ راغ است یعنی ما
 و امن کوه اشاره باینکه شبان در و امن کوه شیر کوسند بپاست و دوشیده است چدر راغ بمعنی دامن کوه نیز
 آمده است **قوی و مرآن سرکین** بمعنی دود آسران باشد که نام پادشاه سامران و جادوگرانست و او پادشاهی
 بوده بنیایت ظالم و جادوگر و گویند زردشت در زمان او هم رسید و او میخواست که زردشت را بکشد بنا بر آنکه
 با او گفتند این مرد پیغمبر است و این ترا بر هم پزند **قوی و مرآی** بر وزن جویای نانی که مطربان نوازند و از این
 مزمار خوانند و بازی نقطه دار هم آمده است **قوی باش** بابای اجداد ما را زود و رشدن باشد و نیزه را نیز
 گویند که سنانش دو شاخه بود و در قدم چوب از امر صغیر میکرده اند و پیشاپیش پادشاههای برده اند تا مردمان
 بدانند که پادشاه می آید خود را بکنار بکشند و چاوش و نقیب فافله را نیز گفتند و آن چوپی که چاوش فافله بردست
 میگیرد و عصا و نیزه کوچک را نیز گویند و بمعنی ناچ نیز آمده است که بر زمین باشد و کنایه از آهی که از تن بدل بر آید

کوبیدن

ی ق و ربک بفتح بای امجد بر وزن مورچل مردم پوفانی حقیقت را گویندی ق و ر خولی بضم اول و ثانی نقطه دار
 بواورد سیده و لام بختانی کشیده نوعی از سوسن صحرایست و از ابروی سیف الفراب خوانند چه در آن کتب
 میماندی ق و ر ی کت کتابه از چیز است که رسیدن آن چیز بسیار مشکل باشد و هر سه با این بنقطه
 و حرکت مجهول گیاهی است که تخم آنرا شوکران گویند خوردن بیخ آن جنون آورد و بعضی گویند در رس بیخ گیاه
 که تخم آنرا شوکران خوانند و از آنوقت بزادند و بدروس نفی مشهور است و بر بی طماه گویندی ق و ر فی و بضم
 اول و کسر فواری بواورد سیده چیزی بسیار عتیق و صاحب فخر باشد ق و ر قمری بکسر ثالت و در آخر کواکب سبانه
 باشد و گویند در هر کوکبی هفت هزار سال میباشد هزار سال بخودی خود صاحب عمل است و شش هزار سال
 دیگر بشارت شش کوکب دیگر و آدم در اول دود قمری بظهور آمد و آن دوره پایان رسیدی ق و ر کبریا
 بفتح اول یعنی باره نوشتان و میخوارگان و پادشاهان باشد ق و ر قی بضم اول و خفای ثانی و ثالث بواورد سیده کل و خنار
 گویند چه بگویی آن زرد و بجز کوه سرخ میباشد و کتابه از مردم منافق و مذنبین هم هستی و روزی با نا
 نقطه دار بختانی کشیده صحت و تندرسی را گویندی ق و ر ع بضم اول بر وزن شوره مرطبان کوچک را گویند و بفتح اول
 دایره و پیمان شراب و بعضی زلف هم آمده است ق و ر زای بازای نقطه دار بر وزن و معنی دودای است که نامی مگر
 باشد و بر بی مزمار خوانند و با ثانی مجهول و دوازده را گویندی ق و ر ع معرفت و آن نفیض هشت باشد
 کتاب از صحت تا جنس است نزد ارباب معرفت و بزم رشک و صداست تر و عشاق و سخن و در شوق و کلفت و در بیج و عمل
 عذاب کنار باشدی ق و ر نگر و دوزخ بضم اول و وار مجهول و فتح زای هوز و ذای فارسی و نون بیش زنبور و لیشو اما
 آنرا گویندی ق و ر که بضم اول و وار مجهول و فتح زای فارسی گیاهی باشد که ثمر آن گویاست خار دار بزرگی فندق و مغزی
 در میان دازد چون بجا میچسبد جدا نشود و بعضی گویند لاکت و آن صمغ مانندی باشد که بدان کار و شمشیر مانند
 آنرا بدست چسبانند و صدف گما هوز هم آمده است ق و ر نیش بازای فارسی و بختانی بر وزن بوزینه یعنی
 دوزخ است که بیش جانوران کزنده باشدی ق و ر سائیل باسین بنقطه بر وزن جوشانید یعنی چسبانید ق و
 سائیل باسین بنقطه بر وزن جوشانیدن یعنی چسبانیدن باشد ام از آنکه چیزی را چیزی چسبانند یا خود را
 بکسی و او بنددی ق و ر ست بر وزن پوست بمعنی بگردل و بگرنک و بمعنی دو عد است ق و ر ست بیان با با
 امجد بر وزن پوست چین نام روز بیست و دویم است از ماه محرم است ق و ر ستکام نقض دشمن کام است
 بمعنی اینکه کارهایش بر حسب مطلوب و براد دل دوستان باشد و بمعنی شراب خوری با دوستان و بیاد ایشان
 هم هستی و ست کامی نقض دشمن کامی است و شراب خوردن با دوستان و بیاد ایشان ق و ر ستکا
 بانون بر وزن و معنی دوستکام است که می خوردن با دوستان و بیاد ایشان باشد و بمعنی معشوق و آنرا که از جا
 و دل عزیز دارندش هم آمده است پیاله بزرگ را نیز گویندی ق و ر ستکاتی بر وزن و معنی دوستکامی باشد
 که می خوردن با معشوق و بیاد دوستانش و پیاله پر شرابی را نیز گویند که کسی در نوبت خود بد میگردد تکلیف کند
 و بمعنی ساغر و پیاله بزرگ هم آمده است ق و ر ستر بضم اول و ثانی غیر معلوم و فتح ثالث و سکون رای نوشت گیاهی
 که در میان زداغت کندم و جو روید و آه التعلب را فایده دهدی ق و ر ستر قی بفتح اول بر وزن لری یعنی کند

وسطبر و بزرگ باشدی و سری هلین کنایه از عناصر اربعه است و خواص خسر را نیز گویند ی
 سر قندیل کنایه از هفت کوب است و هر ستاره روشن را نیز گفته اند و کنایه از فلک هم هست
 سری بفتح اول بروزن کوشی بمعنی دوسرانی است که بزرگ وسطبر و کنده باشدی و سندن بانانی
 مجهول بروزن مویند بمعنی چسبند و ملاحظ شوندی و سنده بروزن دوزنده بمعنی چسبند باشد و زمین
 لغزنده و کل چسبند را نیز گویند و بکسر ثالث هم بنظر آمده است ی و سندن بروزن بوسیدند بمعنی
 چسیدن و ملاحظ شدن و رسیدن و لغزیدن باشدی و سیده بانانی مجهول بروزن تولید بمعنی
 چسبند و خود را چسبانند باشدی و شن بروزن گوش بمعنی کشف باشد و شب گذشتند را نیز گویند و امر از
 دوشیدن هم هست بمعنی بدوشی و شا بانانک بالف کشید هر چیزی که او را میدوشند همچو کوسفند و کلو
 و امثال آن و کنایه از شخصی است که هر چه داشته باشد از او بند ریج بگیرند ی و شاخه چوبی را گویند
 که در شاخ داشته باشد و انرا بر کردن جهران و کنایه کاران و نوعی از پیکان دوشاخ هم هست ی و شن
 بزری کن کنایه از شادی کردن باشدی و شنک بضم اول و ثانی مجهول و فتح ثالث و نون ظرفی
 باشد که در آن شیر دوشند ی و شن بانانی مجهول بروزن خوشه بمعنی دوشند است که ظرف
 شیر دوشیدن باشدی و شن کان جنت کنایه از حوران بهشتی باشدی و شنخ بازای هوز
 بروزن پوشیده دختر بکر را گویند ی و طفل پسند یک کنایه از مرد ما چشم باشدی و طفل نو
 بمعنی دو طفل پسندیده است که مردمان چشم باشدی و طوطی کنایه از دلب محبوب و معشوق
 باشد ی و علوی کنایه از کوب زحل و مشتری باشدی و غنا با غیر نقطه دار بروزن شور یا
 آتش ماست و ماستابه را گویند ی و عقی بروزن کوب باقی مانده چیزی که روغن آنرا گرفته باشند
 و در تذکره دیک و پانیل بماندی و قص بضم اول و قاف و سکون ثانی و قاف صادق و بنقطه بلفظ اهل
 مغرب پیاز را گویند و بجره بصل خوانندی و قوق با قاف بروزن کوب ققم زرد که صحرانیست و بیخ
 آن شفاقل است و گیاه آنرا خرس گیاه خوانند چه خرس آنرا بسیار دوست میدارند ی و قوس
 سکون سیر بنقطه لغت است یونانی بمعنی دو قوس ققم زرد که صحرانی باشد و بعضی گویند نوعی آنرا
 باشد و آنرا شیرازی بدان خوانند و بعضی دیگر گفته اند دو قوس ققم کوس صحرانی است ی و
 بروزن عولک التی که بدان را شمار پسندی و کاری بانانی مخفی بروزن گذارد مقراض را گویند مطلقا
 و بجره جلمان بروزن سلمان خوانند و هر یک را جلم خوانند و بمعنی حلق هم آمده است و آن ضربی
 و مشق باشد که در زیر کلو زشد و آنرا دو کاردی نیز گویند با صافه محتانی و کاند با خفانی
 و کاف فارسی بروزن فلان عدد دورا گویند و نصف آن یک است و کنایه از دور که نماز هم هست
 ی و کاپس بکسر و او دویم کنایه از شب و دوز باشد و برج ثور و کاند زمین را نیز گویند ی و کاهول
 کنایه از آسمان و زمین است ی و کدان یا وال ایله بروزن دوستان صند و قهر و سبد کوچکی را
 گویند که در آن دو کوهند و پندارند و بجره حفش خوانند و جمع آن احفاش است ی و کلس
 دو کورا

دوکی را گویند که بدان ریشما و ملنا ب خیمه و امثال آن نایندی و کعبتین کنایه از آفتاب و ماه باشدی و
 کلبی می بضم کاف و ظهورها کنایه از آفتاب و ماه و روز و شب و در پادشاه جبار باشدی و کوشمال
 کنایه از زمانه پرفتنه و ظلم و ابا م فقر و فاقه و افتادن بجاده عظیمی باشدی و کوشی کلاهی را گویند که دو
 گوش داشته باشد از دو طرف چنانکه گوشها را بپوشاند و سبوره کوزه را نیز گویند که دو دست داشته باشد
 و کوشی کنایه از عقل و روح استی و قل با ثانی مجهول بر وزن غول دلو آبگشی را گویند و برج
 دلو را نیز گفته اند که برج یازدهم باشد از دوازده برج فلکی و بمعنی مکار و عجل و شطاح و پمها و سفله هم
 و دول آسیار را نیز گویند و آن ظرفی باشد مربع و مخروطی شکل که آنرا از چوب سازند و در مرکز مخروط آن سوراخی
 کنند و محازی سنگ آسیا نصب کنند و پراز غله سازند و تیر کشی را نیز گفته اند و آن چوب بلندی باشد
 که در وسط کشی برپا کنند و بمعنی کیسه و خریده هم آمده است چه کیسه و خریده که بر میانند و دل میا خوا
 و بضم اول و فتح ثانی پوست پنجه درخت زیتون هند لیست و در عربی جمع دولت باشدی و کلابا لام الف
 سبوی آب و شراب را گویند و کلابت بر وزن دو شاب بمعنی چرخ و آنچه در سیر و دور باشد و مخزن و
 کجینه کوچک را نیز گویند و سودا و معامله و داد و ستد با فراط را نیز گفته اند و منسوب با زاد و کلابی گویند
 و کلابت کنایه از آسمانست و کلابی بر وزن رود آب بمعنی دولت که چرخ آبگشی و کجینه و
 مخزن کوچک باشدی و کلابت بفتح نون سوه ایست شبیه بسیب کوچکی و آن در باغ و صحرا هر دو بهم میرسد
 و رنگش سرخ میشود و لذتش مانند آگوی رسیده می خوش میباشد و بکعد دهنند و آن را دردی و کلابت
 بر وزن شوکت نقیض نکبت باشد و نزد محققین و راستگی از علائق و حصول مطالب دارین که دنیا و آخرت
 بود و نزد هر دین زن و قرض نداشتن و باشتهای خود خوردن و خوابیدن باشدی و کلابت خدا می و بگو
 فوقانی بمعنی دولت مند باشد و کسی را گویند که فیض او عام بود و بکسر فوقانی هم درست استی و
 لمیان کیسه و خریده که از پوست و امثال آن دو دندی و کلابت بفتح اول و سکون ثانی و ثالث مفتوح
 دایره باشد و کرد باد را نیز گویند و زلف معشوق را هم گفته اند و پیاله و پیمان شراب را نیز میگویند و بفتح اول و ثانی
 هم بمعنی پیاله گفته اند و در عربی بر وزن صدقه بخت و طالع و بمعنی غالب شدن باشد و بضم اول و سکون ثانی
 مکر و حیل را گویند و مویب و ناله سنگ را نیز گفته اند و بمعنی ناپره هم هیبت و شکم آدمی و سایر حیوانات باشد و بمعنی
 پشت بلندی هم آمده است و شخصی که خود را دانشمند و صاحب کمال و انما بد و اچنان نباشد و در عربی بمعنی مال
 داری و بینازی و مال بکد دست بدست از هم بگیرند و بمعنی کرد و خاک باشدی و بان کرم و سیری کنایه از
 آفتاب و ماه باشدی و ق م بضم اول بر وزن هجوم نام درختی است که مقل از رزق صمغ آن درخت است
 و بفتح اول هم آمده است و ق م بی باختانی مجهول بر وزن کزید پر و نویسنده و منشی را گویند و دو و پراز
 از آن جهت میگویند که بد و هزار است یعنی یکی هنر فضل و دیگری هنر خط چه درین معنی هنر باشدی و هنر
 کافی کنایه از چشمها ساغر و معشوق و کنایه از دوزلف جادو محبوس باشدی و هندوی طفل کنایه
 از دو مردک چشم باشدی و ق م بفتح اول و کسرتانی و سکون تحتانی دفا باز و حیل و حیل در باشدی و

بفتح اول و ثالث مجهول بمعنی دوات مرکب باشد و بیست و آشور من میل و چوبی که بدان دوات مرکب را برهنند
 ی و ی و ی بر وزن کبیره دوات و نهم باشد که بدان قمار بازندی ق و ی و ی بضم اول و فتح ثالث و سکون کاف کنایه از
 دم آخر مردن باشد و ی و ی بضم اول و کسر ثانی و سکون تحتانی مجهول و لام و بعضی مکرر و حبله باشد و بیست
 کنده را نیز گویند که از پیله حاصل شود که در درون آن باشد بیان بیست و ی و ی بضم اول و ی و ی بضم اول
 باهای هوز شمل بر پنجاه لغت و کنایت ی بفتح اول و سکون ثانی عدد بیست معین که
 بر بی عشره گویند و امر معروف و نهی از منکر را نیز گفته اند و بکسر اول معروفست که در مقابل شهر باشد و امر
 بدان هم هست یعنی بدی هاتر بر وزن بهار غار و دره و شکاف کوه را گویند و بمعنی فصل و دانش و بانگ و
 فریاد نیز گفته اند و بمعنی اول بازای نقطه دار هم بنظر آمده است ی هاتر و ده هاژ بازای هوز و زای فامری هر دو
 آمده است بر وزن نماز بانگ و فریاد و نعره را گویند و بکسر اول و دره و شکاف کوه را و بمعنی اول بکسر اول و بمعنی
 بفتح اول هم بنظر آمده است ی که آلت با همزه ممد و دره بر وزن افلاک نام سخا ک است و بعضی گویند سخا ک معتر
 ده آن است و چون او بدی عیب کز شنی بچکر و کوتاهی قد و بسیار غرور و نخوت و پیشروی و پیمانی و پر خوری و
 شکم خوراکی و بد زبانی و ظلم و تعدی و شتاب زده کی و دروغ گوئی و بد دلی باشد آراستد بود بدین نام مشخو
 چه آن بمعنی عیب آمده است ی هان کشت بکسر نون منفذ سفلی را گویند که سوراخ مقعد باشد
 ی هان ی و ی بفتح اول و رای پنقطه خمیازه را گویند و آن کثودن دهانت بسبب کثرت خواب و بسیار
 خار کف و کاملی ی هان ضیغمر کنایه از نقطه اول برج اسد است ی که آنکشت بر ی هان
 کی فتن کنایه از عجز و تضرع و زاری کردن و فروتنی نمودن باشد ی هان بر وزن بهمانه زنکار معدنی
 باشد و آن از کاس حاصل میشود و رنگ آن لیزی و طعم آن شیرین بتلخی مایل بود و دهنه فرنک همین است
 و آزاد رد و اها بکار برند خصوصاً جهت دفع سحوم و داروی چشم و بهترین آنرا از ملک فرنک آوردند و لجام اسب را
 نیز گویند و هر چیز که شبیه بدنها باشد همچو دهانه و دهنه کوه و دهانه و دهنه آب و دهانه خیک و مشک و
 امثال آن ی ه پانز ی و ی یعنی زیب و فروزینت و آرایش داری ی که پنجی بر وزن شطرنجی زو لب
 و ناصره را گویند ی هچر بکسر اول و سکون ثانی و فتح جم فارسی بزبان دیلم رعیت و دهقان را گویند ی ه خدا
 بکسر اول که خدا و رئیس و بزرگ ده را گویند ی ه کتر با دال ایجد بر وزن بسیار دارند ده را گویند یعنی سر کرده
 رعایا و مزارع و بده و بدار ی که ی بفتح اول و سکون ثانی و کسر دال ایجد و لام مفتوح بیون و هرجا را گویند که
 مردم دل بد بگری دهد و او را بوالهوس خوانند و نزد محققین آنکه هر لحظه با اعتقادی و کشتی باشد و کنایه از مردم
 شجاع و دلیر هم هست ی که بر وزن ابله زرعیب و خالص را گویند ی که ی ه بر وزن الهی یعنی ده ده
 باشد که طلا و زر خالص بی عیب و تمام عیار است ی ه کاسته کنایه از دنیا و روزگار
 و عالم سفلی باشد ی که مرگ با کاف فارسی بر وزن معرکه مردم بسیار دلیر و شجاع باشد و مردم کار کرده و صاحب
 غیرت را نیز گفته اند و بمعنی حرام زاده هم آمده است ی ه نکوهی شکایت دنیا کردن و بد او گفتن باشد چه
 در بعضی دنیا و عالم سفلی و نکوهی بمعنی عیب جوئی و بد گوئی باشد ی ه بر وزن بهره هر بیابست و سته